ผู้ค้ำประกันไม่ต้องรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมจริงหรือ

พรเทพ ทวีคาญจน์
ทนายความ

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 หรือกฎหมายค้ำประกันฉบับใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในสิทธิของผู้ค้ำประกัน และผู้จำนอง ซึ่งไม่ใช่ลูกหนี้ชั้นต้น มีผลบังคับมาตั้งแต่วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 โดยมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในส่วนของผู้ค้ำประกันที่แตกต่างจากกฎหมายฉบับเก่าหลายประการ ดังนี้

1. ผู้ค้ำประกันสามารถจำกัดวงเงินสูงสุด และระยะเวลาในการค้ำประกันได้ ดังนั้นก่อนที่จะเซ็นค้ำประกันควรตกลงกับลูกหนี้เพื่อกำหนดเพดานชำระหนี้แทนให้ดี และเซ็นสัญญากันเป็นลายลักษณ์อักษร

2. ผู้ค้ำประกันไม่ต้องรับผิดชอบมูลหนี้ทั้งหมด เหมือนกับลูกหนี้ทุกประการอีกต่อไป ซึ่งหมายถึง ผู้ค้ำประกันจะรับผิดชอบชำระหนี้แทนในส่วนของตนเท่านั้น ไม่ต้องรับผิดชอบดอกเบี้ย และค่าธรรมเนียมศาล หรือค่าดำเนินการฟ้องร้องต่อศาล หากเจ้าหนี้ไม่แจ้งให้ผู้ค้ำประกันกันทราบก่อนภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ เมื่อผู้ค้ำประกันใช้หนี้แทนลูกหนี้แล้ว ก็สามารถใช้สิทธิไล่เบี้ย โดยฟ้องลูกหนี้เรียกเงินตามจำนวนที่ชำระไปแทนพร้อมดอกเบี้ย และค่าเสียหายอื่น ๆ ได้

3. ในกรณีลูกหนี้ผิดนัด เจ้าหนี้จะต้องทำหนังสือแจ้งผู้ค้ำประกันให้ทราบก่อนภายใน 60 วัน และห้ามไม่ให้เจ้าหนี้เรียกเอาหนี้กับผู้ค้ำประกันในทันที จนกว่าพยายามไล่เบี้ยหรือเรียกหนี้กับลูกหนี้จนสุดความสามารถแล้ว

4. สัญญาค้ำประกันจะต้องระบุไว้ให้ชัดเจนว่าค้ำประกันหนี้อะไร จำนวนเท่าใด และผู้ค้ำประกันจะรับผิดชอบเฉพาะหนี้ที่ระบุไว้ชัดเจนเท่านั้น หากไม่มีความชัดเจน อาจทำให้ผู้ค้ำประกันไม่ต้องรับผิด

5. สัญญาค้ำประกัน ถ้ามีข้อตกลงกำหนดให้ผู้ค้ำประกันเป็นลูกหนี้ร่วมกับลูกหนี้ชั้นต้น ข้อตกลงในส่วนนั้นจะตกเป็นโมฆะ หมายความว่า ข้อตกลงนั้นใช้บังคับกันไม่ได้

การแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ เกิดขึ้นมาจากสาเหตุที่ว่ามีผู้ค้ำประกันที่เป็นผู้ค้ำประกันรายย่อยหรือบุคคลธรรมดาจำนวนมากได้ไปค้ำประกันการกู้เงินให้แก่ครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือพวกพ้อง ซึ่งในกฎหมายเดิมได้ระบุว่า ผู้ค้ำประกันจะเป็นเสมือน “ลูกหนี้ร่วม” ทำให้ทางสถาบันการเงินจะเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกันก็ได้ ซึ่งถือว่าสิ่งนี้ไม่เป็นธรรมกับผู้ค้ำประกันรายย่อย จึงทำให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ได้มีการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ แต่เดิมเมื่อเจ้าหนี้ไปทวงเงินจากลูกหนี้ พอลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินก็ค่อยไปเอาเงินจากผู้ค้ำประกัน แต่ที่ผ่านมาหากเจ้าหนี้บอกว่า ผู้ค้ำประกันจะต้องจ่ายเงินคืนเสมือนเป็นลูกหนี้ร่วม ก็หมายความว่า เจ้าหนี้จะเรียกเก็บเงินจากใครก่อนก็ได้ **แต่กฎหมายฉบับนี้ คือ ผู้ค้ำประกันจะไม่ต้องรับผิดชอบเหมือนเป็นลูกหนี้ร่วมแล้ว แม้ผู้ค้ำประกันจะยินยอมใช้หนี้ แต่ศาลก็จะไม่อนุญาต** ที่ผ่านมาปรากฏว่าเจ้าหนี้ส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบ

อาชีพให้กู้ยืมมักจะอาศัยความได้เปรียบในทางการเงิน กำหนดข้อตกลงอันเป็นการยกเว้นสิทธิของผู้ค้ำประกัน หรือผู้จำนองตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือให้ค้ำประกัน หรือผู้จำนองต้องรับผิดเสมือนเป็นลูกหนี้ชั้นต้น กรณีนี้จึงส่งผลให้ผู้ค้ำประกันหรือผู้จำนองซึ่งเป็นประชาชนทั่วไป ไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย รวมทั้งต้องกลายเป็นผู้ถูกฟ้องล้มละลายอีกเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ค้ำประกัน และผู้จำนองจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้นมา

สถานะของผู้ค้ำประกัน เป็นเพียงลูกหนี้ชั้นรอง ผู้ค้ำประกันหาใช่ลูกหนี้ของเจ้าหนี้โดยตรง เป็นเพียงบุคคลที่เข้ามารับประกันการชำระหนี้ของลูกหนี้ ดังนั้นในทางปฏิบัติ แต่เดิมเจ้าหนี้มักอาศัยอำนาจการต่อรองที่มีมากกว่ากำหนดให้ **"ผู้ค้ำประกันต้องร่วมรับผิดกับลูกหนี้ประธานอย่างลูกหนี้ร่วม"** เป็นผลให้เมื่อลูกหนี้ประธานผิดนัด เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้อง และฟ้องร้องเอากับลูกหนี้ประธาน และผู้ค้ำประกันได้ทันที **ทั้งที่ในความเป็นจริงลูกหนี้ประธานอาจมีทรัพย์สินเพียงพอจะชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้ แต่ผู้ค้ำประกันกลับต้องถูกบังคับชำระหนี้อย่างลูกหนี้ประธาน** และกฎหมายก็กำหนดให้สิทธิแก่ผู้ค้ำประกันบางอย่าง เพื่อเกี่ยงไม่ชำระหนี้ในครั้งแรกได้ ข้อตกลงเช่นนี้ย่อมทำให้ผู้ค้ำประกันเสียสิทธิเพื่อจะปกป้องตนเอง **ดังนั้นข้อตกลงให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดเหมือนลูกหนี้ร่วมข้อตกลงดังกล่าวเป็นโมฆะ** ยกเว้นในกรณีที่ผู้ค้ำประกันเป็นนิติบุคคล และยินยอมเข้าผูกพันตนเป็นลูกหนี้ร่วม ดังนั้นผู้ค้ำประกันจึงไม่มีหน้าที่ต้องรวมรับผิดกับลูกหนี้ประธานอย่างลูกหนี้ร่วม **หากเจ้าหนี้ยังกำหนดในข้อสัญญาเพื่อให้ผู้ค้ำประกันต้องผิดข้อตกลงดังกล่าวย่อมใช้ไม่ได้** และผู้ค้ำประกันยังคงมีสิทธิยกข้อต่อสู้เพื่อเกี่ยงไม่ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ตามที่กฎหมายกำหนด

คำพิพากษาฎีกาที่ 1623/2564 สัญญายินยอมเป็นลูกหนี้ร่วมที่โจทก์กับจำเลยที่ 2 กระทำกันภายหลังจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 681/1 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมขึ้น โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 มีผลใช้บังคับ และผลของสัญญาก่อนประโยชน์แก่โจทก์ไม่แตกต่างจากการที่มีบุคคลภายนอกทำสัญญาค้ำประกันยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม **กรณีนับว่ามีข้อสงสัยว่าเป็นสัญญาที่คู่สัญญากระทำกันเพื่อหลบเลี่ยงประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา 681/1 วรรคหนึ่ง ที่ห้ามตกลงกันให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมหรือไม่** เมื่อมีข้อสงสัยย่อมต้องตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่จำเลยที่ 2 คู่กรณีฝ่ายซึ่งจะเป็นผู้ต้องเสียในมูลหนี้นั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 11 โจทก์ต้องการให้จำเลยที่ 2 ร่วมรับผิดกับจำเลยที่ 1 อย่างลูกหนี้ร่วม แต่ไม่อาจทำเป็นสัญญาค้ำประกันให้มีข้อตกลงเช่นนั้นได้ จึงหลบเลี่ยงการทำสัญญาค้ำประกันที่มีข้อจำกัดมิให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะลูกหนี้ร่วม การที่โจทก์ในฐานะผู้ประกอบธุรกิจให้จำเลยที่ 2 ทำสัญญาโดยเลี่ยงบทกฎหมาย**เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของตน นับว่ามิได้กระทำด้วยความสุจริตโดยคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสม ภายใต้ระบบธุรกิจของตน นับว่ามิได้กระทำด้วยความสุจริตโดยคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสม ภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม ตามพระราชบัญญัติวิธพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 12** ทั้งสัญญายินยอมเป็นลูกหนี้ร่วมระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ที่มีวัตถุประสงค์ในการหลบเลี่ยงกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครอง และให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ค้ำประกันยังเป็นนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ของสัญญาขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา มาตรา 150 โจทก์ไม่อาจอาศัยสัญญายินยอมเป็นลูกหนี้ร่วมระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ที่ตกเป็นโมฆะมาฟ้องบังคับจำเลยที่ 2 ให้รับผิดได้

บทสรุปส่งท้าย กฎหมายต้องการคุ้มครองผู้ค้ำประกันให้ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าทำสัญญา ผู้ค้ำประกันเป็นเพียงลูกหนี้ชั้นรอง และไม่มีอำนาจการต่อรองในทางธุรกิจมากนัก ในทางปฏิบัติแต่เดิมสัญญาค้ำประกันจึงระบุความรับผิดของผู้ค้ำประกันอย่างกว้างขวางให้รับผิดในบรรดาหนี้ทั้งปวงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต กฎหมายจึงกำหนดให้สัญญาต้องมีรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ค้ำประกันได้ทราบถึงรายละเอียด การกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบ รวมถึงระยะเวลาการก่อหนี้ ทั้งนี้เจ้าหนี้ไม่สามารถกำหนดให้ยกเว้นรายละเอียดต่าง ๆ ข้างต้น และกำหนดให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดในหนี้ประธานอย่างไม่มีกำหนดไม่ได้ข้อตกดังกล่าวถือเป็นโมฆะ